

גיבורים מקראיים

גיבור הילדות של מרבית הצעירים בני גילי, לא היה ספרטקוס או קוגן; גיבור ילדותנו, היה **שמשון**. באותה תקופה בארץ היה ברור כי "מכון שמשון" הוא מכון כושר... תקופה זו קדמה, כמובן, לתקופתנו, היא תקופת ה- "Holmes Place" וה- "Go Active"...

בשופט מיוחד זה נתחיל מאמר זה.

כיהודים, אנו כמהים לביאת המשיח שהוא כידוע מזרעו של דוד. שושלת מוצאו המדויקת של דוד היא אחד הפרקים שאינם מודגשים מהלך לימוד התנ"ך. למעשה, זהו פרק שהמורים חולפים עליו ביעף. אני מיצר על כך, שכן זהו אחד הפרקים המרתקים ביותר בתנ"ך – ולכן נרחיב עליו את הדיבור... וזה אינו הטעם היחיד... כן, מדובר כאן הן על אישה, הן על אהבה, הן על סקס ואפילו- לא תאמינו - אוננות...

דוד עצמו הוא אחד הדמויות הנערצות עליי. הסיבות מגוונות ובהן מקוריות, אומץ, קסם אישי, יופי והרבה כריזמה. אין ספק שיש לו גם צדדים פחות מניחי דעת כמו חוש צדק בעייתי מעט, הגינות מפוקפקת ועוד.

כן, גם הפעם נדבר הרבה על תנ"ך, וחלקים בטיול זה יקושרו לסיפורים מטיוילים קודמים.

טיול זה עובר בחבל ארץ מאוד יפה, באזור של **ארץ שמשון ועמק האלה**. הוא יכול להיות טיול המשך לטיול הקודם של עמק איילון.

אפתח בתחילת דרכו של שמשון.

תל צרעה וסיפורו של שמשון

צרעה, שם נולד שמשון בן שבט דן, יושבת על ההר מעל העמק בו עובר נחל שורק. אנשי האמורי לחצו את אנשי שבט בני דן ההרה ולא אפשרו להם להתנחל בעמק שורק. המרחב בו הסתובב שמשון היה המרחב בין צרעה, תמנתה וערי הפלשתים (ערי הפלשתים היו גת, עקרון, עזה, אשקלון ואשדוד). תמנתה מזוהה עם תל- בטש. אביו של שמשון, מנוח – היה בן שבט דן, ואימו – צלפוני – הייתה בת שבט יהודה.

וכך מתחיל הסיפור (שופטים פרק י"ג/ב):

"ויהי איש אחד מצרעה ממשפחת הדני, ושמו מנוח; ואשתו עקרה, ולא ילדה. גוירא מלאך-יהונה, אל-האשה; ויאמר אליה, הנה-נא את-עקרה ולא ילדת, וקריית, וילדת בן."

כלומר המלאך נראה לאשה בחלום... עוד מוסר לה המלאך כי:
"ועתה השמרי נא, ואל-תשתי יין ושכר; ואל-תאכלי, כל-טמא. ה כי הקד הקד וילדת בן, ומורה לא-יעלה על-לאשו--כי-נזיר אלהים יהיה הפער, מן-הבטן; והוא, יחל להושיע את-ישך אל--מנד פלשתים."
לאמור- הילד יהיה נזיר; כאן כדאי לשים לב כי הנזירות מתבטאת באי אכילה של גפן, אי שתייה של יין, איסור תספורת- אך ללא ציווי על נזירות מנשים...

בהמשך, משהו מעניין, שימו לב:

"ו יתבא האשה, ותאמר לאישה לאמר, איש האלהים בא אלי, ומראהו כמראה מלאך האלהים נוצר מאד; ולא שאלתיהו אי-מזה הוא, ואת-שמו לא-הגיד לי."

היא מספרת לבעלה. את השאלות של הבעל, לא נמצא- רק את התשובות... השאלות, כפי הנראה, הן: "מה? איך הוא נראה? מנין הוא בא? מה שמו?" כלומר, לא בחלום עסקינן, אלא באירוע ממשי. הסיפור נראה מוזר למנוח, והוא פונה לאלוהים בבקשה שישלח שוב את המלאך כדי לשמוע ממנו ישירות. ושוב מגיע אותו מלאך:

"ויבא מלאך האלהים עוד אל-האשה, והיא יושבת בשדה, ומנוח אישה, אין עמה. י ותמהר, האשה, ותנץ, ותגד לאישה; ותאמר אליו--הנה נראה אלי איש, אשר-בא ביום אלי. יא ויקם וילך מנוח, אחרי אשתו; ויבא, אל-האיש, ויאמר לו האתה האיש אשר-דברת אל-האשה, ויאמר אני."

המלאך הגיע שוב. כנראה שוב בשדה. האישה רצה לבעלה והפגישה ביניהם. דומה כי קיים היה פער גילאים ביניהם- הבעל היה מעט מבוגר, ישב בבית, והאישה צעירה, עבדה בשדה, עם יכולת לרוץ באמצע היום...

הסיפור עדיין נראה חשוד למנוח, והוא שאל:
"ויאמר מנוח אל-מלאך יהוה, מי שמך: פי-גבא דבריד (דברך), וכבדניך. יח ויאמר לו מלאך יהוה, למה זה תשא אל לשמי--והוא-פלאי. {פ}"
"פלאי"? שם נהדר למלאך, שערך פלאים ואף פתח רחמן של נשים עקרות... המספר הקפיד לספר לנו את ההמשך בכדי להסיר כול ספק בליבנו, שלא היה כאן דבר למעט נס... (כן, חלילה לא מה שעלה על דעתכם!) בהמשך הם העלו קורבן, והמלאך עלה השמימה..... טוב, מה אומר.. לא הייתה זו הפעם הראשונה שמלאך אחד או יותר הגיעו ממקום רחוק ופתחו רחמן של נשים עקרות שהיו נשואות לבעלים מבוגרים... ממש בדרך נס...

סיפור הלידה הסתיים:
"כד ותלד האשה בן, ותקרא את-שמו שמשון; ויגדל הנער, ויברכהו יהוה. כה ותחל רוח יהוה, לפעמו במחנה-דן, בין צרעה, ובין אשתאל."
כאן, קיבל שמשון מינוי של שופט. האיש לא ניחן בתבונה יתרה או בחוש צדק, אלא בכוח רב מאוד- ובזה היה יחודו. שמו, שמשון – כנראה נגזר מ"שמש קטנה" (אל השמש). המקום לא היה רחוק מבית שמש, בה שכן, כפי הנראה מקדש קדום לאל השמש. ייתכן כי ההשראה לשם באה משם... חברותיו של שמשון מן המערב, היו פלשתיות.

מה היה סוד כוחו של שמשון? כידוע הסוד היה טמון בשיער ראשו. כל עוד לא גזר את שערו ולא שתה יין ושיכר- נשאר לו כוחו המיוחד.
על גבורותיו ואהבותיו של שמשון סופר כי שמשון ירד לעבר תמנה (עיר פלשתית), שם פגש אישה פלשתית, התאהב בה ונשא אותה לאישה:
"וא ויגדל שמשון, תמנתה; וירא אשה בתמנתה, מבנות פלשתים. ב ויעל, ויגד לאביו ולאמו, ויאמר אשה ראיתי בתמנתה, מבנות פלשתים; ועתה, קחו-אותה לי לאשה"

בדרכו חזרה מתמנה, ראה אריה. שמשון הצליח לגבור על האריה בקלות רבה. כאן חשוב להדגיש כי למרות שמשון ירד תמנתה עם הוריו, הם לא היו עדים למחזה, שכן כנראה הם בחרו בדרך הקצרה דרך הכרמים והוא עקף הכרמים הללו ופגש באריה.
כאשר בחלוף זמן, עבר שמשון ליד גווית האריה, ראה כי התנחלו בה דבורים:
"והנה עדת דבורים בגוית האריה, ודבש. ט ויגדוהו אל-כפיו, ויגד הלוך ואכל, ויגד אל-אביו ואל-אמו, ויגד להם ויאכלו; ולא-הגיד להם, פי מגוית האריה רדה הדבש"
בתמנתה ערך משתה, שם חד לחבריו חידה. החברים מתחייבים לשלם לו קנס אם לא ימצאו את פתרונו. חידה מעט מוזרה לנשף, מה גם שהיא מתארת אירוע פרטי. חידה זו היא הורתו של פתגם מאוד מפורסם. והרי החידה:
"ויאמר להם, מהאכל יצא מאכל, ומעז, יצא מתוק"
אשתו, כמה מפתיע, בגדה בו וסיפרה לחבריו התשובה לחידתו. שמשון התרגז עד מאוד והרג 30 פלשתים באשקלון. הוא לקח את חליפותיהם ושילם את הפסדו בהתערבות...

לא פעם אני נתקל כיום בביטוי הנשמע עדכני, כשהוא בעצם די עתיק. שימו לב מה אומר שמשון לאחר שהם נותנים לו את התשובה:
"ויאמר להם--לולא חרשתיכם בעגלתי, לא מצאתם חידתי... ("חרשנו"- ממש כך ענה לי בני החייל לשאלה- "מה עשיתם אתה והחברה שלך בכינרת?")
פעמיים נוספות היכה שמשון את הפלשתים בגלל אי-נאמנותה של אשתו: שמשון שלח לשדות הפלשתים שועלים שלפידים היו קשורים לזנבותיהם, והיכה בהם מכה גדולה. לאחר מכן ירד ל"סעיף סלע עיטם".

שמשון הרג בקלות בעזרת לחי חמור אלף איש:
"וימצא לחי-חמור, טריה; וישלח גדו ויקחה, ויג-בה אלף איש". תסכימו איתי שזהו כלי נשק מאוד לא קונבנציונאלי.
המקום בו השליך שמשון את לחי החמור נקרא רמת לחי. לאחר מכן מסופר שמשון ירד לעזה שם חיכו לו כדי להרגו, אך שמשון התגנב ולקח את שערי העיר עזה אל הר חברון.

לאחר מכן התאהב שמשון בדלילה אשת פלשתים אשר גרה בסמוך לנחל שורק. דלילה ניסתה לפתות את שמשון לגלות לה את סוד כוחו והוא דחה אותה 3 פעמים בעזרת סיפורים שיקריים. לבסוף נכנע שמשון לאהבתו אליה וגילה לה שסוד כוחו טמון בשערו. דלילה, שסיפרה הכול לפלשתים, הרדימה את שמשון וגילחה את שערות ראשו, כך שסר כוחו ממנו. הפלשתים לכדו אותו, ניקרו את עיניו, לקחו אותו לעזה שם חגגו את ניצחונם על שמשון שעשה בהם הרג והרס גדול בעבר.

טוענים שהחידה שמשמון חד לפלשתים היא גם חידת אישיותו- מבחוץ הוא עז כאריה, בתוכו הוא מתוק כדבש ואוהב את החיים.

המשחקים בגימטרייה טוענים:
אריה = 216 וגם גבורה = 216. זהו צד אחד של משמון;
דבש = 306 וגם אשה = 306. כנראה שמשמון היה מכור לצד הזה שבאשה...

לאה גולדברג התרשמה ממנו עמוקות. וכך היא כתבה בשירה "דבש":

וילך, ופתרון חדש
בחידה כתולעת בפרי;
האשה מתוקה מדבש
והיצר עז מארי

"ונוטף מידי הדבש
וישמח על כוחו כי גדול
וישמח על סודו כי כבש".....

נראה לי שהיא קלעה לאופיו של הבחור...

תל צרעה מקום לידת משמון

בית הקברות עץ החיים

לא רחוק מצומת משמון. במקום קבור גם זאב וילנאי (כן, אביו של מתן) שהיה המדריך לארץ ישראל. מה ליליד חיפה שגר בירושלים ולמנוחת עולמים דווקא כאן? וילנאי סיפר כי כאשר עלה לירושלים (ברגל), עבר בארץ משמון. היה זה המקום הזה, בו החליט להתמסר לנושא ארץ ישראל. לכן חזר לכאן למנוחת עולמים.

מנזר דיר ראפאת

מנזר לטיני קתולי במרכזו פסל מריה. המנזר משמש היום גם כבית ספר לנערות נוצריות, רובן יתומות. ייחודו של מנזר ציורי זה הוא בכך שעל תקרת הכנסייה שלו רשום ב-350 שפות שמה של מריה, אמו של ישו. המנזר הוקם בשנת 1927 על ידי הפטריארך הלטיני לואיג'י ברלסינה. סיבת ההקמה הייתה רעידת האדמה שהתחוללה בארץ ישראל בשנת 1927. הפטריארך היה מעוניין באתר לכבוד מרים אם ישו שתגן על ארץ ישראל מפני אסונות כמו רעידת האדמה שהתחוללה. לכן שמה הרשמי של הכנסייה הוא "גבירתנו מלכת פלסטינה". לצד הקמת הכנסייה נקבע יום חג החל מדי שנה ביום ראשון שלאחר ה-25 באוקטובר. בשנת 1933 אישר הוותיקן את החג הזה. את המבנים במתחם המנזר תכנן הנזיר הבנדיקטיני שהיה גם אדריכל, האב מורציו גיסלר. הוא מיקם את הכנסייה במרכז המתחם ובמקום הוקמו גם בית יתומים, בית ספר ומבנה למנזר.

מנזר דיר ראפאת

עמק ונחל שורק

שורק הוא סוג משובח של גפן כפי שמתואר בברכת היין, הלא היא הברכה של יעקב ליהודה. שימו לה לעושר הברכה (בראשית מ"ט, י"א- י"ב):
"יֵא אֶסְרִי לְגַפְנֵי עֵירוֹ, וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֶתְנֹו; כִּבְסֵי בֵּינָן לְבָשׁוּ, וּבְדָם-עֵנָבִים סוּתָה. יב חֲלִילֵי עֵינַיִם, מִיָּנָן;"
ולתרגום בעברית חופשית: שתהינה לך הרבה גפנים טובות, שתוכל לקשור (אוסרי) את העיר שלך לגפן המשובחת (שורקה), שתוכל לקשור את האתון לגפן, שאת הכביסה תעשה ביין קברנה סובניון... ברור כי מקום זה, כמו גם היום, היה אחד מאזורי היין המשובחים. מכאן ברורה חומרת נזירותו של שמשון דוקא מיי.

תל תמנתה - תל בטש

זו תמנתה אליה ירד שמשון ובחר את אשתו. בדרכו מכאן הוא פוגש האריה וכאן אחד הסיפורים המרתקים והבלתי נלמדים בתנ"ך- סיפור יהודה ותמר (בראשית פרק ל"ח). זהו סיפור "תלוש"; הוא מוקם באמצע סיפורו של יוסף. דומה כאילו מישהו דאג להחביא הסיפור.

הסיפור פותח במשפט:
"וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֶת אֶתְיוֹ"

יהודה נושא אישה כנענית, מן העיר עדולם. ליהודה נולדו שלושה בנים: ער, אונן ושלה. לאחר זמן התחתן ער, בכורו של יהודה, עם תמר. הוא חטא ל-ה' ומת. (התפיסה המקראית כאן היתה שאין האדם מת ללא סיבה) על-פי חוק הייבום, אם הנשוי לא העמיד בנים, על אשתו לקיים יחסים עם אחיו בכדי לשמר את זרע המת (או לחילופין לבצע את הטקס הנקרא חליצה). על תמר, אם כן, היה לקיים יחסים עם אונן, בנו השני של יהודה. אונן ידע כי הבן שייוולד לא יהיה בנו "החוקי",

אלא ייקרא על שם אחיו המת. על כן הוא השתמש בשיטת המשגל הנסוג, ושפך את זרעו ארצה (מכאן הפועל: "לאונן", על שמו של אונן). מובן שהתנהגותו של אונן אינה מוצאת חן בעיני ה', והוא ממית גם אותו... יהודה, ששיכל כבר שני בנים, היה משוכנע כי האשם הוא בכלתו. הוא פחד שגם שלה, בנו השלישי הצעיר ימות, כמו שני אחיו לפניו. על כן הוא שלח את תמר לבית אביה, בהבטחה שיקרא לה כאשר שלה יתבגר, ויוכל לקיים את מצוות הייבום. יהודה לא קיים את הבטחתו לתמר, והיא נשארה למעשה עגונה, ללא יכולת להינשא מחדש. בינתיים, מתה אשתו של יהודה. לאחר תום האבל ירד יהודה לבקר את רועי צאנו הנמצאים בשטח. תמר, ששמעה כי יהודה עומד לעבור בסביבה, התחפשה לזונה. יהודה, שהיה שרוי בלא אישה זמן רב, התפתה וביקש לקיים יחסים עם תמר, אותה כמובן הוא לא זיהה ככלתו (פס' 15). מכיוון שלא נשא עמו כסף, הבטיח יהודה לתמר כי ישלם לה בגדי עזים תמורת יחסי המין. הוא השאיר בידה עירבון משולש: את חותמו, מקלו ופתילו. אלה הם שלושה חפצים אישיים ביותר, שאי אפשר לטעות בזהות בעליהם. יהודה לא חזר לקחת את העירבון ולא שילם.....

לאחר שלושה חדשים, נודע ליהודה כי תמר הרה. על-כן פסק יהודה כי כלתו תוצא להורג, כדין נואפת. תמר הציגה בפני יהודה את החפצים שהשאיר בידיה כעירבון. יהודה הבין כי הוא האחראי להריונה של תמר, וכמובן שהוא שביטל את פסק דינו.

תמר ילדה תאומים: פרץ וזרח. גם בלידה זו חזר המוטיב של "גניבת הבכורה". זרח, שעמד להיוולד ראשון, הוציא את ידו. המיילדת קשרה שרוך אדום על ידו, כדי לסמנו כבכור, אך הוא השיב את ידו פנימה, ואחיו פרץ ונולד לפניו, ועל כן הוא נקרא פרץ.

בקטע הזה כמה פנינים ששבו את ליבי; לדוגמה, תיאורה של תמר הממתינה ליהודה:
"יד ותסר בגדי אלמנותה מעליה, ותכס בצעיף ותתעלף, ותשב בפתח עינים, אֶשֶׁר על-דרך תמננתה"

המילה "עינים" בשם "פתח העינים" פירושה ריבוי של מעיין. בעיני מילה זו יפה ומיוחדת יותר מן המילה "מעיינות".

תל בטש היא תמנתה

מן הסיפור הזה, נגיע לסיפור הבא:

בסופה של מגילת רות, בפרק ד' ואילך מופיעה שושלת היוחסין של דוד המלך-
"ואלה תולדות פרץ. פרץ הוליד את חצרון... ושלמון הוליד את בעז, ובעז הוליד את עובד, ועובד הוליד את ישי, וישי הוליד את דוד"

מסתבר שהסיפור על יהודה ותמר בא להשחיר את פרצופו של דוד וביתו! דוד זה, שכולם סגדו לו, זה שמשפחתו מלכה ביהודה מאות שנים, דוד שמזרעו יבוא המשיח, היה צאצא של יחסים אסורים בתוך המשפחה (גילוי עריות!). יותר מכך. יהודה חטא בכך שנשא אישה כנענית. בנו הראשון מת בחטא. בנו השני חטא אף הוא, ולבסוף אבי אבותיו של דוד, פרץ, "גנב" את הבכורה החוקית מאחיו, זרח. אני מקווה כי בשלב זה כולכם רצים לבדוק אם כול זה באמת כתוב בתנ"ך שלנו... לנוחיותכם מצורף לינק :

<http://kodesh.snunit.k12.il/tr/t0138.htm>

תל בית שמש

בית שמש נקראת על שם העיר הקדומה שהייתה ממוקמת בקרבת מקום אלפי שנים קודם, ונשאה שם זהה. פירוש נפוץ הוא כי העיר נקראה כך משום שבמקום זה נהגו להתפלל לאל השמש. העיר הקדומה שלטה על הדרך החשובה, שעלתה מן השפלה לירושלים. בית שמש העתיקה הייתה אחת הערים החשובות בממלכת יהודה, בעיקר בשל העובדה שמדובר בנקודה אסטרטגית החולשת על פתחו המזרחי של עמק שורק, אחד מצירי המעבר בין מישור החוף והרי יהודה. בית שמש ידועה אף כאחת מתחנות הנדודים של ארון הברית, הארון שנפל בקרב אבן העזר. על קרב זה דיברנו בסיום למעבר אפק:

<http://www.tapuz.co.il/Forums2008/ViewMsg.aspx?ForumId=1411&MessageId=154967948>

כפי מספר לנו בספר שמואל א' פרק ה' :

"א וּפְלִשְׁתִּים, לְקָחוּ, אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים; וַיָּבֵאוּ מֵאֲבֹנֵי הָעֵזֶר, אֲשֶׁדּוּדָה. ב וַיִּקְחוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים, וַיָּבֵאוּ אֹתוֹ בֵּית דָּגוֹן; וַיִּצְיֵגוּ אֹתוֹ, אֶצֶל דָּגוֹן. ג וַיִּשְׁכְּמוּ אֲשֶׁדּוּדִים, מִמִּחְרַת, וַהֲנִה דָּגוֹן נָפֵל לְפָנָיו אַרְצָה, לְפָנֵי אֲרוֹן יְהוָה; וַיִּקְחוּ, אֶת־דָּגוֹן, וַיִּשְׁבּוּ אֹתוֹ, לְמִקְוֵמוֹ. ד וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֹּקֶר, מִמִּחְרַת, וַהֲנִה דָּגוֹן נָפֵל לְפָנָיו אַרְצָה, לְפָנֵי אֲרוֹן יְהוָה; וְרֹאשׁ דָּגוֹן וּשְׁתֵּי כַפּוֹת יָדָיו, כְּרִתוֹת אֶל־הַמִּפְתָּן--כֶּקֶד דָּגוֹן, נִשְׁאַר עָלָיו."

כאילו לא די בנייתו פסל האל, האשדודים סופגים מכות נוספות:

"וַיָּךְ אֹתָם בַּעֲפָלִים, אֶת־אֲשֶׁדּוּד וְאֶת־גְּבוּלֵיהֶם". "עֲפָלִים" הֵם טְחוּרִים. תושבי אשדוד הסובלים ממהרים להיפטר מן הארון ושולחים אותו לעקרון:

"וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים, עֲקֵרוֹן; וַיְהִי, כְּבֹא אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עֲקֵרוֹן, וַיִּזְעְקוּ הָעֲקֵרָנִים לֵאמֹר הִסְבּוּ אֵלַי אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, לְהַמִּיתֵנִי וְאֶת־עַמִּי"

החזרתו של ארון הקודש השבוי מידי הפלשתים והצבתו בבית שמש ממחיש את מעמדה של בית שמש כעיר ספר ואתר פולחני חשוב. עוד מסופר בספר שמואל א' ו', יב-טו:

"וַיֵּאָמְרוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה, אֶל־הָעֵגְלָה; וְאֶת הָאֲרָגָז, וְאֶת עֲבֹבֵי הַזָּהָב, וְאֶת צִלְמֵי טַחְרִיקָם. יב וַיִּשְׁכְּנָה הַפְּרוֹת בַּדָּבָר, עַל־דָּבָר בֵּית שֹׁמֵשׁ, בְּמִסְלָה אַחַת הַלְכוּ הַלֵּךְ וַנְּעוּ, וְלֹא־סָרוּ יָמִין וּשְׂמֹאל; וְסָכְנֵי פְלִשְׁתִּים הַלְכוּ אַחֲרֵיהֶם, עַד־גְּבוּל בֵּית שֹׁמֵשׁ. יג וּבֵית שֹׁמֵשׁ, קִצְרִים קִצְרֵי־חֹטִים בְּעַמְק; וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֵינֵיהֶם, וַיֵּרְאוּ אֶת־הָאֲרוֹן, וַיִּשְׁמְחוּ, לְרֹאוֹת. יד וְהָעֵגְלָה בָּאָה אֶל־שָׂדֶה יְהוֹשֻׁעַ בֵּית־הַשֹּׁמֵשִׁי, וַתַּעֲמַד שָׁם, וְשָׁם, אֲבָן גְּדוֹלָה; וַיִּבְקְעוּ, אֶת־עֵצֵי הָעֵגְלָה, וְאֶת־הַפְּרוֹת, הֶעֱלוּ עָלֶיהָ לִיהוָה."

תל בית שמש

בסיום הקודם דיברנו על הקרבות בתש"ח, בדרך אל העיר

<http://www.tapuz.co.il/Forums2008/ViewMsg.aspx?ForumId=1411&MessageId=156425176>

במלחמת העצמאות, הצבא המצרי פלש לאזור והקים משלט באזור שבו נמצאת היום בית שמש הוותיקה. במשלט זה, שנקרא המשלט המשותף, ישבו במשך מספר חודשים חיילי חטיבת הראל כשהם מרוחקים כ-60

מטר בלבד מהמצרים. על משלט זה הוקמה העיר בית שמש. יש הטוענים כי על משלט זה כתב המשורר חיים חפר את המילים "**על המשלט יושבת עיר**". המשלט המשותף נכבש במהלך מבצע "ההר", שהחל בליל ה-19/20 באוקטובר 1948. היום נמצא במקום זה רחוב המשלט.

היו זמנים

מילים: חיים חפר

יבוא היום, ועוד תשב אל מול האח,
וגם הגב יהיה כפוף כחטוטרת,
ותיזכר אז בימיך בפלמ"ח,
ותספר על זאת אגב עישון מקטרת.

היו זמנים,
אז במשלט ישבנו,
היו זמנים,
לחמנו ואהבנו,
עכשיו דבר אין להכיר -
על המשלט יושבת עיר,
אולי בזכות אותם זמנים...

מנזר בית ג'ימאל (ג'מאל)

מנזר בית ג'ימאל הוא מנזר קתולי שנבנה על שרידי כנסייה ביזאנטית בשנת 1881. המנזר הוקם על ידי כומר איטלקי קתולי מהפטריארכיה הלטינית. המנזר שייך כיום למסדר הסלסיאנים.

המסורת המקומית רואה במקום את מקום קבורתו של הקדוש סטפאנוס, הנחשב לנוצרי הראשון שמת על קידוש דתו. סטפאנוס היה אחד משבעת השמשים בקהילת הנוצרים הראשונה. כשעמד לפני מותו, נגלה לסטפאנוס, על-פי האמונה הנוצרית, ישו כשהוא עומד לצדו של אלוהים. כשנרגם באבנים, זעק סטפאנוס "אדוני ישוע, קבל את רוחי!", ובנוסף לכך ביקש סטפאנוס כי אלוהים יסלח לרוצחיו - סמל לאצילות נפשו. כמו כן מזהה המסורת המקומית במקום את מקום קבורתו של רבן גמליאל הראשון, נכדו של הלל הזקן, שהיה נשיא הסנהדרין. רבן גמליאל חשוב לנוצרים מאחר והיה גם מורו ורבו של פאולוס הקדוש, לפני שזה הפך לנוצרי. כן מאמינים הנוצרים כי הוא עמד לימינו של סטפאנוס הקדוש בזמן משפטו של זה. קיימת סברה כי השם בית ג'ימאל (שמשמעותו בערבית "בית היופי") נובע מהשם גמליאל.

בשנת 1988 נבנה לצד מנזר בית ג'ימאל מנזר חדש לקהילת "האחיות מבית לחם". במקום חיות כשלושים נזירות בנות לאומים שונים, החיות חיי התבודדות ושתיקה. ניתן לבקר במקום כדי להתרשם מאולם התפילה, בו לכל נזירה יש תא נפרד משלה.

מנזר בית ג'ימאל

תל עזקה

תל ארכיאולוגי (30 דונם). שם היה מקומה של עזקה הקדומה.
עזקה נזכרת במקרא בפרשת מלחמתו של יהושע בחמשת מלכי האמורי (יהושע י 10) ובפרשת הקרב בין דוד וגלית (שמ"א יז 1).
עזקה הייתה למבצר השני בחשיבותו בשפלה לאחר לכיש. העיר נפלה בידי נבוכדנאצר מלך בבל במסע שסופו חורבן בית ראשון, יושבה מחדש בימי שיבת ציון והייתה מיושבת עד התקופה הביזנטית. במדרון המזרחי של התל ישנה מערכת מסתור מימי מרד בר כוכבא.
בשנת 132 במרד בר-כוכבא הצליחו המורדים להחזיק מעמד כ-3 שנים במלחמתם ברומאים. המורדים הכינו עצמם מראש למאבק וחצבו מערות מסתור.
כל המערות באזור הינן מערות מלאכותיות ולא טבעיות. (באחת מהן נישא בני לבחירת ליבו ....)

תל עזקה

תל שוכה והקרב בין דוד לגלית

בעמק הפרוש לפנינו התרחש **הקרב הידוע ביותר בתנ"ך**, קרב המתואר בספר שמואל א' פרק יז'. קריאת המקור גורמת לי עונג רב ויתכן כי אגזים בציטוטים- איתכם הסליחה... כאן לראשונה אנו נתקלים במלה "כובע" שמקורה אכן פלישתית. שימו לב לתיאור החנית- ובכלל אתן לכם ליהנות מן הקטע ללא הפרעות (ההדגשות הן הקטעים החביבים עליי במיוחד):

"וַיֵּאָסְפוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת-מַחְנֵיהֶם, לְמַלְחָמָה, וַיֵּאָסְפוּ, שָׂכָה אֲשֶׁר לַיהוָה; וַיַּחֲנוּ בֵּין-שׁוּכָה וּבֵין-עֶזְקָה, בְּאַפְסֵי דְמִים. בַּיּוֹם הַהוּא יָשָׁא וַיִּשְׂרָאֵל נֶאֱסָפוּ, וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק הָאֵלֶּה ד' וַיֵּצֵא אִישׁ-הַבְּנִים מִמַּחְנוֹת פְּלִשְׁתִּים, וְגִלְיָת שָׂמוּ מִנֵּת: גְּבָהוּ, שֵׁשׁ אַמּוֹת וְזָרְתָּ. הַ כּוּבֵעַ נְחֹשֶׁת עַל-רֹאשׁוֹ, וַיִּשְׂרִיֶּן קֶשֶׁקֶשִׁים הוּא לְבוּשׁ; וּמִשְׁקַל, הַשְּׂרִיֶּן--חֲמִשָּׁת-אֲלָפִים שְׁקָלִים, נְחֹשֶׁת. וּמִצָּחַת נְחֹשֶׁת, עַל-רֹגְלוֹ; וְכִידוֹן נְחֹשֶׁת, בֵּין כְּתָפָיו. ז' וַחֶץ (וְעֵץ) חֲנִיתוֹ, כְּמִנְרָה אֲרָגִים, וְלַהֲבַת חֲנִיתוֹ, שֵׁשׁ-מֵאוֹת שְׁקָלִים בְּרֹזֶל; וְנִשְׂא הַצֶּנֶה, הַלֶּךְ לְפָנָיו. ח וַיַּעֲמֵד, וַיִּקְרָא אֶל-מַעֲרֹכַת יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר לָהֶם, לָמָּה תִצְאוּ לַעֲרֹךְ מַלְחָמָה: הֲלוֹא אֲנֹכִי הַפְּלִשְׁתִּי, וְאַתֶּם עֹבְדִים לְשָׂאוֹל--בְּרוּ-לָכֶם אִישׁ, וַיִּרְדּוּ אֵלָיו. ט אִם-יִוָּכַל לְהִלָּחֵם אִתִּי, וְהִכְנִי--וְהִינֹנִי לָכֶם, לַעֲבָדִים; וְאִם-אֲנִי אוֹכַל-לוֹ, וְהִכִּיתִיו--וְהִייתֶם לְנוֹ לַעֲבָדִים, וַעֲבַדְתֶּם אֹתָנוּ. י וַיֹּאמֶר, הַפְּלִשְׁתִּי, אֲנִי חֲרַפְתִּי אֶת-מַעֲרֹכַת יִשְׂרָאֵל, הַיּוֹם הַזֶּה; תִּנְנוּ-לִי אִישׁ, וְנִלְחַמְהָ יַחַד. יא וַיִּשְׁמַע שָׂאוֹל וְכָל-יִשְׂרָאֵל, אֶת-דְּבָרֵי הַפְּלִשְׁתִּי הָאֵלֶּה; וַיַּחֲתוּ וַיִּרְאוּ, מְאֹד."

השם התנ"כי שכה נשמר ע"י השם הערבי ח'רבת שוויכה.
הקרב בין ישראל לפלשתים נערך בגיא בין שני המחנות. מהו הרעיון של קרב בין אנשי ביניים? בודאי לא בכדי לחסוך בקורבנות אדם... האם שאול היה חייב להסכים ולקיים קרב ממין זה? מלחמה בעולם העתיק לא הייתה רק מאבק אלים בין שני עמים, אלא גם מאבק בין האלים של שני הצדדים. עם שהפסיד במלחמה, הוא עם שהאל שלו כועס עליו, ולהיפך. כך היה אצל בני ישראל. כאשר גלית יצא וקרא לאיש ביניים ממחנה ישראל להתייצב למלחמה נגדו, הוא כביכול אמר שהאלים כבר החליטו ביניהם מה שיקרה כאן, לכן בואו צאו אל הקרב ונראה מה החליטו האלים. לעומתו שאול המלך היה בבעיה... הוא פחד לראות ולדעת מה החליטו האלים...

פסוק לז' לז'

"ויאמר, דוד, יהוה אשר הצלני מיד הארי ומיד הדב, הוא יצילני מיד הפלשתי הזה; {ס} ויאמר שאול אל-דוד לך, ויהוה יהיה עמך. לח וילבש שאול את-דוד מדיו, ונתן קובע נחשת על-ראשו; וילבש אתו, שריון. לט ויחגר דוד את-חרבו מעל למדיו ויאכל ללכת, כי לא-נסה, ויאמר דוד אל-שאול לא אוכל ללכת באלה, כי לא נסיתי; ויטרם דוד, מעליו. מ ויקח מקלו בידו, ויבחר-לו חמשה חלקי-אבנים מן-הנחל וישם אתם בכלי הרעים אשר-לו וביקקוט--וקלעו בידו; ויגש, אל-הפלשתי. מא וילך, הפלשתי, הלך וקרב, אל-דוד; והאיש נשא הצנה, לפניו. מב ויבט הפלשתי ויראה את-דוד, ויבזהו: כי-היה נער, ואדמני עם-יפה מראה. מג ויאמר הפלשתי, אל-דוד, **הקלב אנכי, כי-אתה בא-אלי במקלות**; ויקלל הפלשתי את-דוד, באלהיו. מד ויאמר הפלשתי, אל-דוד: לכה אלי--**ואתנה את-בשרך, לעוף השמים ולבהמת השדה**. {ס} מה ויאמר דוד, אל-הפלשתי, אתה בא אלי, בחרב ובחנית ובכידון; ואנכי בא-אליך, בשם יהוה צבאות, אלהי מערכות ישךאל, אשר חרפת. מו היום הזה יסגרך יהוה בידיו והפיתך, והסרתי את-ראשך מעליך, ונתתי פגר מחנה פלשתיים היום הזה, לעוף השמים ולחית הארץ; וידעו, כל-הארץ, כי יש אלהים, לישךאל. מז וידעו כל-הקהל הזה, כי-לא בחרב ובחנית יהושיע יהוה: כי ליהוה המלחמה, ונתן אתכם בידו. {ס} מח והיה כי-קם הפלשתי, וילך ויקרב לקראת דוד; וימהר דוד, וינץ המערכה לקראת הפלשתי. מט וישלח דוד את-ידו אל-הפלי, ויקח משם אבן ויקלע, ויך את-הפלשתי, אל-מצחו; ויטבע האבן במצחו, ויפל על-פניו ארצה. נ ויחזק דוד מן-הפלשתי בקלע ובאבן, ויך את-הפלשתי וימתהו; וחרב, אין ביד-דוד. נא וינץ דוד ויעמד אל-הפלשתי ויקח את-חרבו וישלפה מתערה, וימתתהו, ויכרת-בה, את-ראשו; ויראו הפלשתיים כי-מת גבורם, וינסו."

(אחד מן ה"טריקים" שלי בהדרכות באזור זה, היה לרדת לנחל האלה מתחת לתל שוכה ולתת לאנשים לבחור 5 אבנים שלדעתם דוד היה בוחר. אלו היו ה חמש האבנים היקרות ביותר להם...)

כאן התגלה דוד במלא חוכמתו. כאן ניצחה התושייה, המקוריות והאומץ את הקיבעון והדיסציפלינה... דוד ניצל את נקודת התורפה של גלית, את היותו כבד ומסורבל בגלל המשקל הרב של החימוש והשריון שהוא נשא. משקלו של השריון היה 60 ק"ג ונוסף עליו גם משקל החרב, החנית, הכידון והקסדה. דוד לעומתו בא קל משקל. הוא ויתר על השריון שנתן לו שאול. עבור גלית הכבד עדיף היה לנהל קרב מטווח קצר. לעומתו, לדוד עדיף היה לנהל את הקרב מטווח רחוק. הוא היה קל משקל בעוד שגלית היה כבד. בתיאור הקרב כתוב כי גלית הלך וקרב לקראת דוד, בעוד שלגבי דוד כתוב כי הוא רץ לקראת המערכה... דוד כיוון את "נשקו" אל נקודת התורפה של גלית, אל המקום היחידי שהיה חשוף אצלו- מצחו. בכך הוא הכריע את הקרב. וכמו שנאמר: "וחרב אין ביד דוד".

בעניין פרשת דוד ושאול ישנו עניין נוסף. לאחר נצחונו של דוד על גלית, עם שובו מן המערכה, יצאו בנות ישראל בשירה: "הכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו". דבר אשר עורר את כעסו וקנאתו של שאול. כאשר שאול ניסה לפגוע בדוד הוא נמלט מפניו והסתתר במערת עדולם. עדולם, לא נמצאת כאן. זהו הקרב שנתן את הדחיפה לדוד והפך אותו בעתיד לאחד מהמנהיגים הנערצים. אל דוד, עוד אחזור בעתיד ...

תל שוכה

ואחרון-

קרב הל"ה

בה' בשבט, ה- 14 בינואר 1948 יצאו ל"ח לוחמים. הלוחמים יצאו בפיקודו של דני מס לסייע לגוש הנצור לאספקת ציוד רפואי סוללות ומעט נשק. הלוחמים עברו דרך ואדי זנוח. בדרך לזנוח נפצע אחד הלוחמים ונקע את רגלו. לפינויו הוקצו 2 לוחמים. ל"ה הלוחמים שנותרו המשיכו בדרכם לגוש, ועם אור ראשון ליד הישובים צוריף וג'בה התגלו ע"י הערבים. בסופו של קרב עקוב מדם, נספו הלוחמים.

זה הוא להפעם

צאו תיהנו

אבי

קישור לסרטון

<http://www.youtube.com/watch?v=mf6JfE3gcq0>